

Sangen i den lutherske kirke

Dette foredrag, som skulle holdes på Lutherdager i Sverige, er i to deler.

1. Hvordan oppsto den lutherske salme?
2. Forhold mellom tekst og musikk (Denne siste delen har vi ikke tid til i dag, men kanskje senere en gang hvis det skulle være interesse for det).

PP1 Sangen i den lutherske kirke

1. **Hvorfor synger vi i den kristne kirke?**
2. **Hvorfor synger vi som vi gjør i den lutherske kirke?**
Hvorfor synger vi salmer? Hvorfor har vi liturgi?
Og står der noe om sang i Bibelen?

PP2

1. **Hvorfor synger vi i den kristne kirke?**

Fordi Bibelen formaner og oppfordrer oss til å synge.

To viktige ord av Paulus finner vi i Kolossenser- brevet og Efeser- brevet

PP 3

1. Kol.3,16 *Lad Kristi ord bo i rigt mål hos jer. Undervis og forman med al visdom hinanden med salmer, hymner og åndelige sange, **syng** med tak i jeres hjerte til Gud.*

Vi skal la Guds ord bo i rigt mål hos oss. Hvordan? Jo ved at vi **synger med tak i vores hjerter til Gud**. Og hvad skal vi synge? *Salmer, hymner og åndelige sange*

Hva er så det?

Det er salmerne i Salmenes bog.

I overskrifter i den greskespråklige utgave av Salmenes bog, som de første kristne brukte, finner vi disse tre ord som er oversatt med *salmer, hymner og åndelige sange*..

De er **overskrifter** på salmer i Salmenes bok. Så det tyder på at det er det Paulus mener

Vi skal altså la Guds ord *bo i rigt mål* hos oss –ved at vi synger salmene fra Salmenes bok.

(En svensk oversettelse (Hedegård)har :*Sjung med taksamhet för Gud i edra hjärtan – sjung psalmer, lovsånger och andliga visor!*)

PP4

2. I Efeserne 5, 18-19 står der:

*.. lad jer fylde af Ånden, **v19** tal til hinanden med salmer, hymner og åndelige sange, syng og spil af hjertet for Herren, **v20** og sig altid Gud Fader tak for alt i vor Herre Jesu Kristi navn*

Hva sier Paulus her?

1. Han sier at vi skal la oss fylle af Ånden. Ja, men hvordan?

Ved at vi synger salmene fra Salmenes bok.

Det er når vi lader Guds ord *bo i rigt mål hos oss* og at vi bruker ordene fra salmenes bok i sang, at vi fylles af Ånden! (Ånden kommer ikke til oss på noen annen måte enn gjennom Guds ord, og nå sier Paulus: La jer fylde af ånden ved at i synger fra Salmenes bok!)

2. Det neste vi skal merke oss er at han sier: *Syng og spil af hjertet for Herren,*

Det er for Herren vi synger! Det er ham vi tilbeder og lovpriser! Og hvem er den Gud vi lovpriser i sang? Han er den hellige og opphøyde, *I det høie og hellige bor jeg, og hos den som er søndersknust og nedbøjet i ånden.* Es 57,15

Den hellige Gud bøyer seg ned til oss i nåde, han forbarmer seg over oss arme syndere.

Og vi bøyer oss ned i støvet for ham – i ærbødighet og i ærefrykt!

At det er for **Herren** vi synger, det er **Herren** vi tilbeder, det vil være med å prege vår sang.

Vi synger for Herren, den hellige, opphøyde, allmektige Gud, som har bøyet seg ned til oss.

3. Når sier Paulus at vi skal *tale til hinanden* med salmer, hymner og åndelige så er det uttrykk for den **vekselsang** som var vanlige å bruke når man sang fra Salmenes bog.

Selve oppbygningen af salmene ligger til rette for en sådan vekselang.

Alle tydeligst ser vi det i salmer som har omkvæd:

PP 5

f.eks SI 136

P Tak gudernes Gud
M Hans trofasthed varer til evig tid
P Tak herrernes Herre
M Hans trofasthed varer til evig tid
P Han, som alene gør store undere
M Hans trofasthed varer til evig tid
P Han skabte himlen med forstandighed
M Hans trofasthed varer til evig tid
P Han bredte jorden ud på vandet
M Hans trofasthed varer til evig tid
P Han skabte de store lys osv..

Her legges der tydelig opp til vekselang! (vi kan prøve å synge noen vers i veksel!)

Sådan vekselssang, hadde man i synagogen på Jesu tid, og sådan har man sunget i den kristne gudstjeneste gjennom århundrer.

Man kunne ha vekselang mellom præst og menighed eller også, mellom to grupper i menigheden.

Salmenes bog har vært meget brukt i gudstjenesten, i hovedsamlingen om Guds ord på søndagen, men også i alle de kortere hverdagsgudstjenester som man hadde i kirken

Paulus formaner oss altså til å synge når vi kommer sammen i Guds hus!

Og vi ser at det **gjorde** man også både i GT og i NT's tid.

Det gamle testamente hører vi om den **sang- og musikktjeneste** ved templet, som David organiserte. Denne sangtjeneste ble utført av de levittiske prester. Dette kan vi lese om bl a Krønikerbøkene.

De levittiske prester skulle lovprise Gud og spille på instrumenter. De skulle *spille på siter* (et harpeliggenede instrument) når de takket og lovpriste Gud. 1. Krøn 25

I 1. Krøn 16 leser vi hvordan David satte levitterne *til å love og takke og prise Herren, Israels Gud.*

Og Levitternes sang var sådan: *Tak Herren, påkald hans navn! Kundggør hans gerninger for folkene! Syng for ham, lovsyng ham! Syng om alle hans undere! osv*

Og folket svarte *amen* til deres sang og *lovpriste Herren*, leser vi (v 36)

Det nye testamente

Hva står det om sang i NT? Vi vet at Jesus og hans disipler **sang** salmene i Salmenes bok. I forbindelse med det siste påskemåltid hvor Jesus er sammen med sine disipler - og der han indstifter nadverden, står der;

"Da de hadde **sunget** lovsangen, gikk de ut til Oljeberget." Denne lovsang besto av 6 salmer (113-118) og disse ble alltid sunget ved påskemåltidet.

Vi vet at Jesus og hans disipler gikk i synagogen og der ble bønner og salmer sunget. Vi vet også at synagoge-gudstjenesten langt på vei ble **mønsteret** for den første **kristne** gudstjeneste. Salmenes bok var de første **kristnes salmebok**.

Syngemåten, sangstilen hos de første kristne, har nok helt sikkert vært den som man brukte i synagogen. Det dreier seg sannsynligvis om **formelaktige melodier som kan ligne på de gregorianske melodiene**- som fikk sitt navn av pave Gregor på 500- tallet .

En salme i gregoriansk stil kunne lyde sånn:

PP6

Sl 103;

- *Min sjel lov Herren! * Og alt som i meg er love hans hellige navn*
- *Min sjel lov Herren * Og glem ikke alle hans velgjerninger!*
- *Han som forlater all din misgjerning * som læger alle dine sykdommer*
- *Han som forløser ditt liv fra graven * som kroner deg med miskunnhet og barmhjertighet...*
- *Ære være Faderen og Sønnen * og Helligånden*
- *Som i begynnelsen så nu og alltid * og i all evighet. Amen*

Det er også sannsynlig at de kristne overtok **jødernes måte å lese tekstene på fra Bibelen og det gjelder også bønnene**.

En lesestil, hvor de sangleste teksten.

Det gjorde man også på Luthers tid.

Så hvis vi hadde levet på 1500-tallet så skulle Leif ha sunget evangelie-teksten i dag måske omtrent sånn:

(A) Dette hellige evangelium skriver evangelisten (G)Mar(A)kus:

(F) Jesus sagde: Med Guds rige er det ligesom en mand, der har tilsået (E)jor(F)den; han sover og står op, (G)nat og (F)dag, og kornet spirer og vokser, uden at han (A)ved (G)hvor (F) dan

Alt blev sunget i gudstjenesten. Også de faste bønner:

Så vi skjønner sangen har vært sentral i den kristne kirke i all tid.

Å komme sammen til gudstjeneste uten å synge, er fremmed for NT. Nei NT sier derimot:

SYNG for Herren. Og det ble man også oppfordret til GT

- 1 Krøn 16,23 *Syng for Herren, all jorden! Forkynn fra dag til dag hans frelse!*
-
- Sal 96,1-2 *Syng for Herren en ny sang, syng for Herren, all jorden! Syng for Herren, lov hans navn, forkynn fra dag til dag hans frelse!*
-

- Jer 20,13 *Syng for Herren, lov Herren! For han har fridd den fattiges sjel ut av ugjerningsmenns hånd.*

Den sang vi har her på jorden i vår gudstjeneste fortsetter i himlen

Åp 5,9:

De sang en ny sang: Du er værdig til at få bogen og bryde dens segl, for du blev slagtet, og du købte med dit blod mennesker til Gud

I den jødiske synagogesang ligger røttene eller grunnlaget for det som kom til å hete gregoriansk sang:

PP7

Gregoriansk sang

Navnet har den fått etter pave Gregor, som levde på 500-tallet

Han samlet de melodier som fantes i kirken på den tid, (de lød noe forskjellig rundt om kirken) Han valgte ut de melodier som han mente skulle være **felles**, slik at det ble en mest mulig enhetlig sang i kirken.

,

PP8

Hvordan er denne sang

Hvordan er den gregorianske sang:

*Enstemmig sang uten akkompagnement

*Fri rytme – følger tekstens skiftende rytme

*I salmene visse ”melodiske formler”.

Man brukte da mye samme tone, (en såkalt **resitasjonstone**). Så gikk man litt opp eller ned i slutten av hver setning. Som jeg viste før med Sl 103

Den **enstemmige** gregorianske sang ble brukt, ikke bare i salmene, men også i bønner og de forskjellige liturgiske ledd i gudstjenesten.

Høre en Kyrie eleison i gregoriansk stil:

PP CD, 1

Kyrie eleison

(Er græsk og betyder: Herre forbarme dig)

PP10

(noter til Kyrie)

Flerstemmighet og kor

Den enstemmige gregorianske sangen ble brukt i mange hundre år i den kristne kirke. Så begynte man på 800-tallet å lage to-stemmige sange. Vi fikk flere og flere stemmer, og på 1500-tallet kunne man høre både fire og femstemmige sange. Men grunnlaget var fortsatt den gregorianske sang.

La oss høre sådan sang

PP11

Palestrina: Kyrie, (4-stemmig)

PP12

(noter til Palestrina)

Vi forstår at sangene ble svære for menigheten å delta i, det ble øvede, profesjonelle kor som fikk ivareta sangen i kirken. Menigheten ble på denne måte passivisert. Det kunne være vakkert at lytte til. Men i den første kristne tid, så var jo hele menigheten aktivt med i sangen, sangen var ikke overlatt til et profesjonelt kor!!

Menigheten ble passivisert. De ble kun lyttende – ikke deltakende, også fordi de - ikke forsto **språket** - som var latin

Martin Luther var meget opptatt av at hele menighetens skulle delta i gudstjenesten.

Gudstjenesten var hele menighetens gudstjeneste.

Men Luther hadde ikke noe imot korsang, Han hadde stor interesse for vakker flerstemmig korsang, men da skulle det være i veksel med menigheten.

Hva gjorde Luther for at hele menigheten skulle få delta?

Han lavet:

1. en gudstjeneste på tysk, så alle kunne forstå. (Før var alltid gudstjenesten på latin)
2. For det andre lavet han strofiske salmer, til gudstjenesten (etter mønster af gamle hymner som også fantes også før hans tid). For at folk lettere kunne synge med. **Disse nye salmene** er salmer som har verseform og er inndelt i like strofer – noe som gjør at man kan lave en melodi som man kan bruke på alle vers/strofer i salmene. (vi kjenner dem jo fra vår salmebok)

Luther var meget glad i de gregorianske melodier, men han synes ikke **det tyske språk** passet til disse melodier.

Det er altså her **de lutherske salmer** kommer inn, som vi har i vår salmebok

Hans gudstj ordning på tysk kom i 1526

Luther viderefører den romersk – katolske gudstjenesteordning. Den hadde en lang tradisjon i kirken, ja hadde røtter helt tilbake til den jødiske synagoge-gudstjeneste .

Men Luther **renset ut** alt som ikke var bibelsk, f.eks bønner som var preget av den katolske messeofferslæren, bønner til jomfru Maria osv

Han sa *Jeg fordømmer ingen seremonier, unntagen sådanne, som er i modstrid med evangeliet.*

Det **nye** som kom med den tyske gudstjenesteordning var at nå ble de forskjellige **liturgiske ledd** erstattet med lutherske salmer.

Den **indledende salme** i gudstjenesten var fra Salmenes bok,

Denne salme ble erstattet med en gjendiktning af den i verseform på tysk.

Det samme gjaldt de bibelske salmer som ble sunget **mellem** tekstlesningene.

Nå sang man en luthersk salme.

*Ære være Gud i det høyeste, blev nå erstattet med en salme som **gjenga** dette innhold fra Lukas 2: Aleneste Gud i himmerig skje lov og pris for sin nåde.... På jord er kommet glede fred, vi mennesker må vel gledes ved Guds yndest og gode vilje..*

Trosbekendelsen ble nå lavet om til en salme: *Vi tro, vi alle tro på Gud* (gendiktning av den nicenske trosbeendelse)

I **nadverden** ble der sunget lutherske salmer i stedet for de direkte *bibelsitat* de hadde før: Vi synger hos os: *Hellig, hellig, hellig, han som var og som er og som kommer* Dette er fra Åp 4, 8: (Andre lutherske kirker har sitat fra Esajas 6: *Hellig, hellig, hellig er Herren, Hærskarers Herre, hele jorden er full av hans herlighet*)
Nå sang man en luthersk salme som handlet om dette.

I stedet for *O du Guds Lam som bærer verdens synder*, som henger sammen med hva døperen Johannes sier (i Johs 1; *Se der Guds Lam, som bærer verdens synd* sang man nå salmen: *O, Guds lam uskyldig*, eller *O du Guds Lam med korset skam* (som vi bruker).

La oss sammenlikne to gudstjenester:

For Luther hadde også forslag til en gudstjeneste på **latin**, som han ville at man skulle bruke i byerne, hvor der var latinskoler. Latin var jo den tidens kirkesprog.

PP13

<p>Luthers latinske gudstjenesteordning,</p> <ul style="list-style-type: none">• Indledning (<i>Salme fra Bibelen</i>)• Kyrie (Herre forbarme dig) (<i>Mark 10,47</i>) Den blindt fødte – Bartimeus rop – til Jesus• Ære være Gud (<i>Luk 2,14</i>) Englenes sang julenat, hvor de forkynder evangeliet• Herren være med jer! Og med din Ånd! (<i>2 Tim 4,22</i>) Paulus til Timoteus: "Herren være med din ånd!"• Bøn (skrevet bøn) som henger sammen med dagens evangelietekst• Epistel (fra brevene i NT)• (Salme(r) fra Bibelen og Halleluja)• Evangelium (fra en av evangelisterne)• Trosbekendelsen• Prædikenen (kunne også holdes før gudstjenesten!)	<p>Luthers tyske gudstjenesteordning,</p> <ul style="list-style-type: none">•• Indledning luthersk Salme (gendiktning af bibelsk salme)• Kyrie eleison (ny melodi)••• Ære være Gud Salme (Åleneste Gud i Himmerig)•• Bøn (synges)•• Epistel (synges)• Salme (f.eks Nu beder vi den Hellig Ånd)• Evangeliet (synges)• Istedetfor Trosbekendelse Salme (Vi tro, vi alle tro på Gud)• Preken (læsning fra en postille!)
--	--

PP14

<p>Luthers latinske messe, bordets del, med bibelhenvvisninger</p> <p>Løft jeres hjerter..(Koloss 3,1/ Sl 136) <i>Er I opreist med Kristus .. / Tak Herren for han er god</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Indstiftelsesordene (Matt 26,26-28; 1 Kor 11,23-25 o.a)• Hellig, hellig, og Velsignet være han som kommer (Es 6,3; Matt 21,9) <i>Helig, hellig, / Velsignet...</i>• (Vi har tekst fra Åb 4: <i>Hellig, hellig...</i>• Fadervor og Fred være med jer) (Matt, 6,9-13 og Johs 20,19) Jesus møter disiplene efter opstandelsen, og sier <i>Fred være med jer</i>• Uddelingen• O du Guds Lam (Johs 1,29). Døperen Johannes peker på Jesus og sier: <i>Se der Guds Lam som bærer verdens synd</i>• La os prise Herren) (Sl 103,1) <i>Min sjæl lov Herren, ikke hos os!</i>• Velsignelsen (4. Mos 6,24) – den aronittiske velsignelse : <i>Herren velsigne deg og bevare dig..</i>	<p>Luthers tyske messe, Bordets del</p> <ul style="list-style-type: none">• Parafrase over Fadervår og Natverdsformaning <p>Indstiftelsesordene (ny melodi)</p> <ul style="list-style-type: none">• Istedetfor Hellig, hellig: Salme: (Esajas den profet monne stå) <ul style="list-style-type: none">• Uddelingen: Salme (O Guds Lam uskyldig) <ul style="list-style-type: none">• Kollektbøn (synges)• Velsignelse (synges)
---	---

Vi fikk altså en gudstjeneste hvor nye salmer kom til å stå sentralt som erstatning for bibelordene. Og trosbekjennelsen.

Det blev bruk for mange salmer, ikke minst for å erstatte de mange Davidssalmer som man sang før, (Man hadde en ny salme for hver søndag som innledningssalme)
Luther lavet selv flere sådanne gendiktninger av salmer av Salmer fra Salmenes bog
F.eks: *Af dybsens nød, o Gud, til dig mit bange råb jeg vender,* nr 437, Den er en er gjendiktning av Salme 130:

Fra det dybe råber jeg til dig, Herre. v2 Herre, hør mit råb, lad dine ører lytte til min tryglen!
La oss sammenlikne disse to: Sl 130 og Luthers salme:

PP 15

>Salme 130

v1 Fra det dybe råber jeg til dig, Herre.

v2 Herre, hør mit råb,
lad dine ører lytte
til min tryglen!

v3 Hvis du, Herre, vogtede på skyld,
hvem kunne da bestå, Herre?

v4 Men hos dig er der tilgivelse,
for at man skal frygte dig.

v5 Jeg håber på Herren,
min sjæl håber;
jeg venter på hans ord,

Af dybsens nød, o Gud, til dig

1 Af dybsens nød, o Gud, til dig
mit bange råb jeg vender,
bøj nådig øret ned til mig,
hør bønnen, jeg opsender!
Thi om du ville se derpå,
hvad synd og uret vi begå,
da måtte vi fortabes.

2 Hos dig jo nåde gælder kun,
af den du synd tilgiver,
thi ren og hellig i sin grund
vor gerning aldrig bliver.
Hvo kan, o Gud, for dig bestå?
Enhver for dommen skælv må
og ty hen under nåden.

3 Derfor på Gud og ej på mig
jeg alt mit håb vil bygge,
mit hjerte skal husvle sig
udi hans nådes skygge;
den blev mig tilsagt ved hans ord,
det er min trøst, på det jeg tror,
deri mig intet rokker.

PP16

v6 min sjæl venter på Herren
mere end vægterne på morgen,
end vægterne på morgen.

v7 Israel, vent på Herren,
for hos Herren er der troskab,
hos ham er der altid udfrielse.

v8 Han udfrier Israel
fra al dets skyld.

4 Og vared det til aftenstund,
ja natten ud, til morgen,
så skal mit hjerte ingenlund
fortvivle dog i sorgen;
men som det rette Israel,
der læsket blev af Åndens væld,
jeg bier på min Herre.

5 Og er vort syndemål end stort,
dog større er Guds nåde,
hans stærke hånd, som alt har gjort,
kan vel os fri af våde;
han er den gode hyrde, som
sin hjord fra synd, fra død og dom
i nåde vil forløse.

Luther ber andre hjælpe seg å lage sådanne gjendiktninger av salmer fra Salmenes bok
Han skriver følgende bl. a brev til en som heter *Georg Spalatin*, for at få ham til at gendikte
noen salmer fra Salmenes bog i Det gamle testamentet. Luther skriver:

PP17

"Naade og Fred! Jeg tænker paa **efter Profeters og Kirkefædres Eksempel** at
skabe tyske Salmer for Folket, d.e. aandelige Sange, **for at Guds Ord kan blive i
folket ogsaa ved Sangens Hjælp.**"

(Vi forstår at Luther her tenker pedagogisk. Av pedagogiske grunne vil han at folket skal synge Guds ord på denne
måte. Det skal hjelpe menigheden med at forstå og huske Guds ord.)

Luther fortsætter:

"Derfor søger vi efter Digtere allevegne. Men da Du (Spalatin) har fyldigt og smukt

Herredomme over det tyske Sprog og megen Øvelse i dets brug, saa beder jeg om, at Du sammen med os vil arbejde for denne Sag og forsøge at omsætte en af Salmerne til Sangbrug, saaledes som Du ser det af medfølgende Eksempel. Men jeg ønsker, at hofinæssige og uvante Ord bliver undgået, for at Folket maa synge saa enfoldige og almenfattelige Ord som muligt, men rene og passende; **der næst skulde Meningen gengives klart og saa nær op som muligt til Salmerne selv.**”

I dette brev er der tre vigtige ting som Luther holder frem:

PP18

- 1.Han vil ”gendigte salmer fra salmernes bog efter mønster af tidligere hymner” (jfr Ambrosius’ hymne *O store Gud vi love dig* fra 300-tallet (Det er nr 9 i salmebogen)
- 2.Luther vil ”skabe tyske salmer for folket forat Guds ord kan blive i folket også ved sangens hjælp”
- 3.De skal være så ”nær op som mulig til salmerne selv”

Dette siste er interessant.

Det vigtigt, at meningen i den gammeltestamentlige salme bevares. Og at gjengivelsen ”er så nær op som mulig til Salmerne selv.”

I den latinske gudstjeneste ble ordene sunget som de sto i Bibelen. Men når Luther nå skulle bruke det tyske språk, så var for ham de gregorianske melodiene umulige å bruke, dessuten ville han gjøre det enklere for folk å delta, nemlig ved å lave salmer hvor man kunne synge samme melodi på alle vers.

Men han ville ikke lage en salme med helt annet innhold. Det skulle være en **gjendiktning** av en bestemt salme i Bibelen.

Luther beder Spalatin hjelpe han med å gjendikte bla Salme 6 og Salme 143

Selv har han gendiktet Salme 130 *Fra det dybe råber jeg til dig, Herre* (som vi nå har sett på)

Dette med **gjendiktning** av Davidssalmer er altså et viktig utgangspunkt for oppkomsten av den lutherske salme.

Den danske salmebog har over 60 sånne salmer som er gjendiktninger.

Flere er av Luther. Mange er af Grundtvig (som fortsatte denne tradisjonen med å gjendikte salmer fra Salmenes bok.)

Men der blev også lavet salmer som skulle gengive andre ting i gudstjenesten – som vi har sett:

Englenes sang julenat. (Ære være Gud...)

Trosbekendelsen

Hellig, hellig, og O du Gud lam , i nadverden osv

Inspirert av reformasjonens salmer som oppsto på 1500-taller blev der lavet mange salmer i de århundrer som fulgte .

På 1600-tallet f.eks Kingos salmer,

1700-tallet: Brorson

1800-tallet Grundtvig

Også i vår tid laves der salmer

Gjennom årene har vi derfor fått en rik salmeskatt i den lutherske kirke som oversettes fra land til land og derfor har de lutherske kristne en **felles skatt** helt fra Reformasjonens dage. Sammen med den **liturgi** som vi har arvet like fra den første kristne tid så har vi en rik skatt å ta vare på.

Er det viktig å ta vare på denne skatt? Og bruke den aktivt?

Ikke alle lutherske kristne synes det.

I våre dager er det en tendens til å sløyfe både liturgi og salmesang.

Det blir sagt at man vil sløyfe **liturgien** fordi denne verdens mennesker ikke forstår den, og vi vil jo gjerne nå de kirkefremmede!

Ingen tvil om at vi vil nå de kirkefremmede med evangeliet.

Men vi skal ikke dermed lave om på vår gudstjeneste og smide ut vår liturgi og med den de salmer som hører til. Det er jo selve arvesølvet i vår gudstjeneste. Gjør vi det, da mister vi noe meget verdifullt, for gudstjenesten har sin egen dynamikk, sin egen pedagogikk: For hva skjer når vi kommer til kirke?

Når vi kommer til gudstjenesten, kommer vi som syndere innfor den hellige Gud og må rope: Herre forbarme deg over meg, arme synder! **Kyrie eleison!** Og vi tør å synge dette råb om nåde fordi vi kjenner evangeliet, og derfor lovpriser vi Gud for evangeliet ved å synge englenes budskap julenatt: **Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden** – for nå er Jesus kommet til vår jord. *Eder er i dag en frelser født!*

Og vi leser **tekster** fra Bibelen, som de kristne alltid har gjort i sine gudstjenester med forbillede i den jødiske synagoge, og følger Paulus formaning til Timoteus om å *ta vare på opplesningen av Skrifterne*.

Og vi ber i den gode **kollektbønnen** i forkant av tekstlesningen (og prekenen) om at Gud ved den Hellige Ånd må virkeliggjøre i våre liv det vi leser i tekstene.

Vi hører prekenen, utleggelsen av Guds ord.

Derefter får vi komme til **Skriftemålet** og bekjenne våre synder, og **motta syndernes forladelse i Skriftemål og nadverd**.

Det er jo det gudstjenesten dreier seg om: Å motta syndernes forladelse på nytt og på nytt!

Og dette går så tydelig frem av vår liturgi! Hva skulle vi erstatte det med som skulle være bedre?

Våre salmer er også en del av vår liturgi. Det var i hvertfall sånn Luther tenkte de skulle være!

Det er ikke sånn at nå har vi lest en tekst, eller nå har noen sagt noe, så synger vi en sang – som avveksling!

Som vi har sett så var Salmene tenkt fra Luthers side til å være erstatning for de liturgiske ledd i gudstjenesten, til å følge den dynamikk og utvikling som er i gudstjenesten!

I dag har andre sangformer og andre gudstjenesteformer en tendens til å overta denne gamle velprøvede gudstjenesteform

I dag erstatter man ofte alteret – som står så sentralt i vår gudstjenestefeiring – med en **scene** og erstatter liturgien- og de salmer som er en del av liturgien,- med såkalte lovssang-sanger, sunget av et lovssangsteam med inspirasjon fra den karismatiske vekkelse.

Den lutherske salme

La meg få liste opp noen begrunnelser for at vi bør ta vare på denne salmeskatt og bruke den aktivt i kirken.

I har gjerne andre ting som I vil tilføye??

PP19

Salmene er

- **En naturlig del af vår liturgi**
- **Binder de forskjellige generasjoner i menigheten sammen** (De samler, gamle og unge om en felles sangskatt)
- **Binder oss sammen med de kristne generasjoner før oss**
- **Binder de lutherske kirker sammen i hele verden (en felles salmeskatt)**
- **De er nådemiddelorienterte. Ord og Sakrament.** *Jeg gik nådens rike bord i dag, og sjælen samlet føde* – gjennom Ord og Sakrament.

O la mig aldrig gå fra dette bord hvor du er på, sang Kingo (I dag står der vel: *bordet med Guds gaver på*). Og de gode dåpssalmene vi har: *Jeg er frelst og dyrekjøpt og til Saligheden døbt* (En reformert kristen kan ikke synge sådanne salmer, når han ikke tror på genfødsel i dåben eller at vi får virkelige Jesu legeme og blod i nadverden)

- **De har et bibelnært og bibelfyldig innhold.** Ikke alle giver os like meget, vi synger heller ikke alle salmer i den danske salmebog
- **Salmene har ofte være "slitesterke" melodier og passer til tekstenes innhold**
De har en melodisk oppbygning som gjør at kan synges om igjen og om igjen, uten at vi blir trette av dem

(Eks O hoved højt forhånet..

syng melodien?

----- med fare for å bli for teknisk vil jeg si at denne melodi har det som en god melodi skal ha når det gjelder forholdet mellom sprang og trinnvis bevegelse. Den har høydepunkt og dybdepunkt som fungerer godt...

o De samme prinsipper har vi de gregorianske melodiene!!

Tror jeg stopper her. Kanskje noen har noe å tilføye.

Om musikkens funksjon og forholdet mellom tekst og melodi kan vi tale om en annen gang hvis der er interesse for det.

Måske en torsdag hvor der ikke andre ting i kirken??

Appendix

Musikalsk identitet

Salmene blir også viktig del av vår **musikalske** identitet, hvis disse melodier har fulgt oss fra helt fra våre barnsben, og når vi bruker salmene, og vi kjenner dem fra barnsben, så vil de bli vår kjære skatt også når vi vokser opp, både tekst og melodi.

De som ikke har hørt salmene, som kommer utenfra, og bare er vant til denne verdens musikk har ikke det vi i musikkfaget kalles **kodeståelse** for denne type sang.

Men vi skal ikke derfor forkaste vår skatt fordi de som kommer utenfra ikke er vant til våre sanger.

Det er mye som er nytt for den kirkefremmede, ja, selve **evangeliet** er nytt og ukjent!

For evangeliet er hva ikke oppkom i noe menneskes hjerte...Men de kan også lære å bli glad i denne salmeskatt.

Eks på :Kodeståelse. Folkemusikk, hardingfelemusikk..!)

